

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
FITOSANITARIJOS
Į S T A T Y M A S**

1999 m. gruodžio 16 d. Nr. VIII-1481
Vilnius

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo tikslas

1. Šio įstatymo tikslas – nustatyti prevencines priemones, kad į Lietuvos Respublikos teritoriją nebūtų įvežami ir nepaplistų augalams bei augaliniams produktams kenksmingi organizmai.

2. Šis įstatymas reglamentuoja privalomuosius fitosanitarijos reikalavimus bei fitosanitarinės kontrolės pagrindus fiziniams ir juridiniams asmenims bei juridinio asmens teisių neturinčioms įmonėms, auginantiems, dauginantiems, įvežantiems, sandėliuojantiems, gabenantiems, realizuojantiems augalus bei gaminantiems, įvežantiems, sandėliuojantiems, gabenantiems ir realizuojantiems augalinius produktus bei kitus objektus.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Augalai** – gyvi augalai ar jų dalys (sėklos botanine prasme, išskyrus tas, kurios neskirtos sėjai; vaisiai botanine prasme ir daržovės, išskyrus užšaldytus; stiebagumbiai, svogūnai, gumbasvogūniai, šakniastiebiai, skintos gėlės, nupjauti medžiai ir šakos su lapais, augalų audinių kultūros), įskaitant kultivuojamųjų grybų grybieną.

2. **Augaliniai produktai** – neperdirbti arba po pirminio perdirbimo augalinės kilmės produktai, kurie jau nėra augalai.

3. **Kiti objektai** – augaliniai produktai, naudojami gaminiami pakuoti, dirvožemis, durpės, organinės trąšos, organinis ir mineralinis substratas augalams auginti, medžiagos augalams ar augaliniams produktams apdoroti, žemės ūkio technika ir padargai, įvairi tara, sandėliavimo vietos, transporto priemonės ir kiti objektai, galintys būti terpe kenksmingiems organizmams plisti.

4. **Auginimas** – augimo sąlygų augalams sudarymas augti ir daugini skirtoje vietoje.

5. **Fitosanitarijos priemonės** – teisės aktų nustatytos priemonės, kurias taikant augalai ir augaliniai produktai apsaugomi nuo kenksmingų organizmų.

6. **Fitosanitarinės kontrolės punktai** – perėjimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną vietose įsteigti pasienio kontrolės punktai ar kitos vietos, kuriose Valstybinė augalų apsaugos tarnyba tikrina augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinę būklę.

7. **Fitosanitarinis registras** – kaupiama, sisteminama ir saugoma oficiali informacija apie fizinius ir juridinius asmenis bei juridinio asmens teisių neturinčias įmones, auginančius, dauginančius, įvežančius, sandėliuojančius, gabenančius, realizuojančius, superkančius augalus bei gaminančius, įvežančius, sandėliuojančius, gabenančius, realizuojančius, superkančius augalinius produktus.

8. **Fitosanitarinis sertifikatas** – Valstybinės augalų apsaugos tarnybos išduodamas oficialus dokumentas, pažymintis, kad augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinė būklė atitinka juos įvežančios šalies nustatytus reikalavimus.

9. **Fitosanitarinis patikrinimas** – Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnų veiksmai tikrinant augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinio dokumentus ir įvertinant krovinio fitosanitarinę būklę, atliekant vizualinę apžiūrą bei paimtų pavyzdžių ekspertizę.

10. **Kenksmingi organizmai** – gyvūnai, augalai, grybai, bakterijos, virusai ir kiti organizmai, bet kokioje vystymosi stadijoje galintys pakenkti patiems augalams bei augaliniams produktams ar užkrėsti augalų augimo vietas.

11. **Laboratorinė ekspertizė** – augalų, augalinių produktų ir kitų objektų mėginių laboratorinių tyrimų visuma kenksmingiems organizmams nustatyti ir identifikuoti.

12. **Sodinamoji medžiaga** – sėklos, augalai ar jų dalys bei visa augalinės kilmės medžiaga, skirti augalų dauginimui.

13. **Valstybinė augalų apsaugos tarnyba** – valstybinė augalų apsaugos institucija, veikianti prie Žemės ūkio ministerijos ir įgaliota kontroliuoti augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinę būklę.

ANTRASIS SKIRSNIS BENDROSIOS FITOSANITARIJOS PRIEMONĖS

3 straipsnis. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinės būklės valstybinė kontrolė

1. Valstybinė augalų apsaugos tarnyba atlieka augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinės būklės valstybinę kontrolę:

- 1) įgyvendina Fitosanitarinio registro nuostatus;
- 2) kontroliuoja įvežamus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus;
- 3) identifikuoja kenksmingus organizmus;
- 4) įvertina kenksmingų organizmų buvimą ir paplitimą Lietuvos Respublikoje;
- 5) nustato kenksmingų organizmų židinius ir prižiūri šių organizmų sunaikinimą;
- 6) įvertina išvežamus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus;
- 7) taiko nustatytas priemones fiziniams ir juridiniams asmenims bei juridinio asmens teisių neturinčioms įmonėms, nesilaikantiems šio įstatymo ir kitų šiam įstatymui įgyvendinti reikalingų teisės aktų reikalavimų.

2. Valstybinė augalų apsaugos tarnyba organizuoja specialius tyrimus bei stebėjimus kenksmingų organizmų buvimui ir paplitimui Lietuvos Respublikos teritorijoje nustatyti palankiausių šiems organizmams aptikti laiku.

3. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnai, pateikę tarnybinį pažymėjimą, turi teisę įeiti į teritoriją ir patalpas bei atlikti fitosanitarinį patikrinimą.

4. Kenksmingų organizmų rizikos analizė atliekama pagal atitinkamus Europos Sąjungos teisės aktus, Pasaulinės prekybos organizacijos metodikas bei standartus ir Lietuvos Respublikoje nustatytą fitosanitarinės kontrolės atlikimo bei fitosanitarijos priemonių taikymo tvarką.

5. Fiziniai ir juridiniai asmenys bei juridinio asmens teisių neturinčios įmonės, jiems nuosavybės teise priklausančiuose, nuomojamuose arba kitokia forma naudojamuose žemės plotuose, sandėliuose ar kitose patalpose pastebėję naujus ar neįprastus kenksmingus organizmus, privalo nedelsdami apie tai pranešti Valstybinei augalų apsaugos tarnybai.

4 straipsnis. Apsisaugojimo nuo kenksmingų organizmų įvežimo bei išplitimo priemonės

1. Augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai turi atitikti fitosanitarinius reikalavimus auginimo, gamybos, laikymo, realizavimo ir gabenimo metu.

2. Draudžiama įvežti, laikyti, gabenti, dauginti bet kokios vystymosi stadijos kenksmingus organizmus.

3. Žemės ūkio ministras tvirtina:

1) draudžiamų įvežti kenksmingų organizmų, augalų bei augalinių produktų ir kitų objektų sąrašus;

2) augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, kuriuos įvežant taikomi specialūs reikalavimai, sąrašą;

3) augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, kurių fitosanitarinė kontrolė būtina, sąrašą;

4) fitosanitarinės kontrolės atlikimo bei fitosanitarijos priemonių taikymo augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams, kurie gali būti užkrėsti kenksmingais organizmais gamybos, įvežimo ir gabenimo metu, tvarką;

5) kenksmingų organizmų laikymo mokslo institucijose, kuriose jie naudojami moksliniams tyrimams ar selekciniais darbams, tvarką;

6) išvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinių sertifikatų išdavimo tvarką.

4. Valstybinė augalų apsaugos tarnyba, kai atsiranda pavojingas sąrašuose neišvardytų kenksmingų organizmų židinis ir yra jų išplitimo pavojus, privalo nedelsdama taikyti fitosanitarijos priemones, bet ne ilgiau kaip 3 mėnesius. Jei būtina, šių priemonių taikymo terminą žemės ūkio ministras gali pratęsti.

5. Fitosanitarijos priemonės taikomos, įvertinus kenksmingų organizmų poveikį augalams bei augaliniams produktams ir jų paplitimo riziką, siekiant kaip galima labiau sumažinti šių priemonių taikymo neigiamą įtaką gamybai ar kitai komercinei veiklai.

6. Vadovaudamasis šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalimi, žemės ūkio ministras nustato tvarką, pagal kurią Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnai gali taikyti šias priemones:

1) pranešti apie kenksmingų organizmų pasirodymą arba apie jų pasirodymo galimybę;

2) duoti nurodymus sunaikinti ar dezinfekuoti užkrėstus augalus, augalinius produktus bei kitus objektus ir kontroliuoti, kaip šios priemonės įgyvendinamos;

3) apriboti užkrėstos žemės naudojimą ar uždrausti auginti tam tikrus augalus, jei jie užkrėsti kenksmingais organizmais arba yra pavojus, kad bus užkrėsti;

4) uždrausti prekiauti augalais, skirtais tolesniam auginimui, jei jie užkrėsti kenksmingais organizmais arba yra pavojus, kad bus užkrėsti;

5) uždrausti arba apriboti kenksmingų organizmų ar užkrėstų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų laikymą, gabenimą ir prekybą jais;

6) leisti naudoti užkrėstus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus tik pakeitus jų panaudojimo paskirtį;

7) taikyti kitas moksliskai pagrįstas priemones.

7. Vyriausybė nustato išimtinis atvejus ir tvarką, pagal kurią augalų augintojams gali būti kompensuojami nuostoliai, patirti dėl nurodytų fitosanitarijos priemonių taikymo.

TREČIASIS SKIRSNIS GAMYBOS FITOSANITARINĖ KONTROLĖ

5 straipsnis. Fitosanitarinis registras

1. Fiziniai ir juridiniai asmenys bei juridinio asmens teisių neturinčios įmonės, auginantys, dauginantys, įvežantys, sandėliuojantys, gabenantys, realizuojantys, superkantys augalus, taip pat gaminantys, įvežantys, sandėliuojantys, gabenantys, realizuojantys, superkantys augalinius produktus bei kitus objektus, kurių fitosanitarinė kontrolė būtina, privalo būti registruojami fitosanitariniame registre.

2. Fitosanitarinį registrą tvarko Valstybinė augalų apsaugos tarnyba pagal Vyriausybės patvirtintą tvarką.

3. Smulkūs augintojai ir gamintojai, kurie augina augalus, gamina augalinius produktus tik savo reikmėms ar parduoda juos vidaus rinkoje (išskyrus auginančius ir dauginančius sodinamąją medžiagą) ir kuriems augalų auginimas ar augalinių produktų gaminimas nėra pagrindinė veikla, neregistruojami, išskyrus žemės ūkio ministro nustatytus atvejus.

KETVIRTASIS SKIRSNIS ĮVEŽAMŲ IR IŠVEŽAMŲ KROVINIŲ FITOSANITARINĖ KONTROLĖ

6 straipsnis. Įvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinių fitosanitarinė kontrolė

1. Į Lietuvos Respubliką įvežami ar gabenami tranzitu augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai neturi būti užteršti bet kokios vystymosi stadijos kenksmingais organizmais, nurodytais žemės ūkio ministro patvirtintuose sąrašuose.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostata gali būti netaikoma, kai augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai gabenami tranzitu sandariose užplombuotose talpyklose, neperkraunami Lietuvos Respublikos teritorijoje ir nėra kenksmingų organizmų išplitimo rizikos.

7 straipsnis. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimo tvarka

1. Augalus, augalinius produktus ir kitus objektus galima įvežti tik per tas perėjimo per Lietuvos Respublikos valstybės sieną vietas, kuriose įsteigti pasienio kontrolės punktai, ar kitas vietas, kuriose Valstybinė augalų apsaugos tarnyba tikrina augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinę būklę.

2. Visi fiziniai ir juridiniai asmenys bei juridinio asmens teisių neturinčios įmonės, įvežantys augalus, augalinius produktus ir kitus objektus, privalo laikytis augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, deklaruoti įvežamą krovinį, pateikti krovinio dokumentus, netrukdyti Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnams tikrinti krovinį.

3. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinę būklę juos įvežant ir gabenant tranzitu tikrina Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnai. Fitosanitarinis patikrinimas, į kurį įeina krovinio dokumentų patikrinimas, krovinio vizualinė apžiūra bei paimtų pavyzdžių ekspertizė, turi būti atliekamas iki muitinės procedūrų įforminimo pabaigos.

4. Į Lietuvos Respubliką įvežami augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai, skirti asmeniniam naudojimui, turi atitikti nustatytus fitosanitarinius reikalavimus.

5. Atsiunčiamoms į Lietuvos Respubliką pašto siuntoms, kuriose yra augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, taikomi tie patys fitosanitarinės kontrolės ir fitosanitarinio patikrinimo reikalavimai kaip ir kitu būdu įvežant augalus, augalinius produktus ir kitus objektus.

6. Fitosanitarinio patikrinimo tvarką ir įvežimo vietų, kuriose atliekamas fitosanitarinis patikrinimas, sąrašą tvirtina žemės ūkio ir finansų ministrai.

8 straipsnis. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimo išimtis

Valstybinė augalų apsaugos tarnyba nustatyta tvarka gali leisti įvežti į Lietuvos Respubliką uždraustus įvežti kenksmingus organizmus, augalus, augalinius produktus ir kitus objektus, jei jie bus naudojami tik moksliniams tyrimams ar selekciniam darbui.

9 straipsnis. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnų sprendimai tikrinant įvežamus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus

Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnas, atsižvelgdamas į įvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinio patikrinimo rezultatus, priima vieną iš šių sprendimų:

1) leisti įvežti krovinį į Lietuvos Respublikos teritoriją, jei įsitikina, kad jis neužkrėstas kenksmingais organizmais;

2) sulaikyti krovinį, kol bus paimti mėginiai ir atlikta laboratorinė ekspertizė kenksmingiems organizmams nustatyti, jei įtaria, kad krovinyje gali būti užkrėstas;

3) nukenksminti augalus, augalinius produktus ir kitus objektus, jei krovinyje užkrėstas kenksmingais organizmais;

4) sunaikinti arba grąžinti į šalį siuntėją augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinį (arba jo dalį), jei jis užkrėstas kenksmingais organizmais, o nukenksminti negalima arba tai neefektyvu;

5) sulaikyti arba grąžinti į šalį siuntėją augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinį, jei vežėjas neturi pagal fitosanitarinio patikrinimo tvarką reikalingų dokumentų arba šie neatitinka reikalavimų.

10 straipsnis. Išvežamų krovinių fitosanitarinė kontrolė

1. Eksportuotojas, norėdamas išvežti augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinį, privalo turėti jo fitosanitarinį sertifikatą, kuris išduodamas, jei krovinio fitosanitarinė būklė atitinka įvežančios šalies reikalavimus.

2. Leidžiama išvežti ir siųsti paštu kenksmingus organizmus mokslo tikslams, jei yra šalies, į kurią jie gabenami ar siunčiami, įgalios institucijos išankstinis sutikimas.

3. Išvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinius sertifikatus nustatyta tvarka išduoda Valstybinė augalų apsaugos tarnyba.

11 straipsnis. Įvežamų ir išvežamų krovinių fitosanitarinės kontrolės išlaidų apmokėjimas

Visas išlaidas, susijusias su įvežamų ir išvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitariniu patikrinimu, krovinio nukenksminimu ar sunaikinimu, apmoka krovinio importuotojas, eksportuotojas arba šių įgalioti atstovai.

PENKTASIS SKIRSNIS

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS IR KITŲ VALSTYBIŲ FITOSANITARINIŲ PRIEMONIŲ PRIPAŽINIMAS

12 straipsnis. Tarptautinis bendradarbiavimas

1. Valstybinė augalų apsaugos tarnyba bendradarbiauja su atitinkamomis kitų valstybių augalų apsaugos institucijomis, keičiasi informacija, atlieka kitus veiksmus tarptautiniams įsipareigojimams fitosanitarijos srityje įgyvendinti.

2. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos vadovas nustatyta tvarka pagal savo kompetenciją atstovauja Lietuvos Respublikai tarptautinėse organizacijose.

13 straipsnis. Kitų valstybių fitosanitarijos priemonių pripažinimas

1. Kitos valstybės fitosanitarijos priemonės pripažįstamos, jei ta valstybė Valstybinei augalų apsaugos tarnybai objektyviai pagrindžia, kad yra pasiekusi panašų fitosanitarijos lygį.

2. Fitosanitarijos priemonių pripažinimas nustatomas susitarimuose, kuriuos sudaro Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija ir užsienio valstybės atitinkamos institucijos.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS ATSAKOMYBĖ

14 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnai už šio įstatymo pažeidimus traukia atsakomybėn fizinius ir juridinius asmenis bei juridinio asmens teisių neturinčias įmones Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

15 straipsnis. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnų sprendimų apskundimo tvarka

1. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnų sprendimai dėl fitosanitarijos priemonių taikymo į Lietuvos Respubliką įvežamiems augalų, augalinių produktų ir kitų objektų kroviniams gali būti skundžiami Valstybinės augalų apsaugos tarnybos vadovui ne vėliau kaip per vieną darbo dieną nuo sprendimo priėmimo.

2. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos pareigūnų sprendimai dėl fitosanitarijos priemonių taikymo augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams, esantiems Lietuvos Respublikos teritorijoje, gali būti skundžiami Valstybinės augalų apsaugos tarnybos vadovui ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo sprendimo priėmimo.

3. Valstybinės augalų apsaugos tarnybos vadovo sprendimai per dešimt dienų gali būti skundžiami teismui.

SEPTINTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Vyriausybė iki 2000 m. gruodžio 31 d. patvirtina Fitosanitarinio registro nuostatus ir numato kitų šiam įstatymui įgyvendinti reikalingų teisės aktų parengimo eiliškumą bei terminus.

17 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimas

Už šio įstatymo įgyvendinimą atsakingas žemės ūkio ministras. Fitosanitarijos priemonių taikymą kontroliuoja Valstybinė augalų apsaugos tarnyba.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

REPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS
